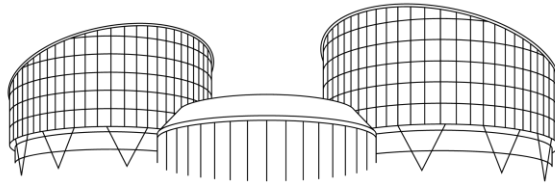

Preliminarus vertimas

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA DIGRYTĖ KLİBAVIČIENĖ PRIEŠ LIETUVĄ
(Petijijos Nr. 34911/06)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS
2014 m. spalio 21 d.

*Šis sprendimas tapo galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį.
Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.*

Byloje Digrytė Klibavičienė prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko Guido Raimondi,
teisėjų Işıl Karakaş,
András Sajó,
Nebojša Vučinić
Helen Keller
Egidijaus Kūrio
Jon Fridrik Kjølbro

ir *skyriaus kanclerio* Stanley Naismith,
po svarstymo uždarame posėdyje 2014 m. rugsėjo 16 d.
skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Virginija Digrytė Klibavičienė, kuri Teismui 2006 m. rugpjūčio 12 d. pateikė peticiją (Nr. 34911/06) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjai Teisme iš pradžių atstovavo K. Čilinskas, vėliau V. Vasilionokas, abu – Vilniuje praktikuojantys advokatai. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) pradžioje atstovavo buvusi Vyriausybės atstovė E. Baltutytė, vėliau – laikinai einanti atstovės pareigas einanti K. Bubnytė.

2. Pareiškėja teigė, kad valdžios institucijos iš jos atėmė žemės sklypą, kurį ji sąžiningai įgijo iš valstybės prieš kelis metus. Tai darydamos jos pažeidė jos teisėtus lūkesčius tęsti naudojimąsi nuosavybės teisėmis į žemės sklypą.

3. 2012 m. birželio 29 d. peticija buvo perduota Vyriausybei.

FAKTAI**I. BYLOS APLINKYBĖS**

5. Pareiškėja gimė 1972 m. ir gyvena Vilniuje.

6. 2000 m. liepos 18 d. sutarties ir 2000 m. birželio 21 d. Vilniaus apskrities viršininko įsakymo pagrindu pareiškėja iš valstybės įgijo 0,2 ha dydžio žemės sklypą už 59 776 litus (apytiksliai 17 312 eurų), jį įregistravo Žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro Valstybės įmonėje savo vardu. Pagal valdžios institucijų išduotus dokumentus, žemės sklypas buvo gyvenamosios paskirties (*namų valda*). Pareiškėja prieš tai 1999 m. iš fizinio asmens įsigijo Nekilnojamojo turto registre įregistruoto sudegusio

namo, kuris stovėjo šiame žemės sklype, pamatus, turėdama tikslą šį namą renovuoti.

7. 2002 m. gruodžio mėn. nustačius, kad valstybei priklausiusio žemės sklypo pardavimas buvo neteisėtas, prokuroras, gindamas viešąjį interesą, kreipėsi į teismą, prašydamas pripažinti pirkimo–pardavimo sutartį negaliojančia ir panaikinti susijusius valdžios institucijų aktus.

8. Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas 2003 m. rugsėjo 23 d. atmetė prokuroro ieškinį. Sprendimas buvo paliktas nepakeistas Vilniaus apygardos teismo 2003 m. gruodžio 18 d. nutartimi. Teismai atmetė prokuroro argumentus, kad pareiškėja neturėjo teisės pirkti namų valdos žemės sklypą, ir kad žemės sklypo paskirtis kaip namų valdos nebebuvo galima. Tačiau 2004 m. balandžio 26 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas grąžino bylą nagrinėti iš naujo.

9. Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas 2005 m. vasario 10 d. dar kartą atmetė ieškinį.

10. Vilniaus apygardos teismas 2005 m. birželio 17 d. pakeitė šį sprendimą ir tenkino ieškinį; pareiškėja ir jos advokatas dalyvavo teismo posėdyje. Buvo nustatyta, kad nuo 1999 iki 2000 m. valstybinis žemės sklypas nebuvo naudojamas kaip namų valda, jo pardavimas pažeidė 1999 m. kovo 9 d. Vyriausybės nutarimą Nr. 260 ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymą.

11. Pareiškėjos nuosavybės teisė buvo panaikinta, žemės sklypas grąžintas valstybei atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.80 straipsnį, o pareiškėjai grąžinta už šį sklypą sumokėta suma.

12. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2006 m. vasario 13 d. rašytinio proceso tvarka atmetė pareiškėjos kasacinį skundą kaip nepagrįstą.

13. Atsižvelgiant į šalių pateiktą informaciją, 2011 m. nuosavybės teisės į ginčytą žemės sklypą buvo atkurtos fiziniam asmeniui V. J. Pareiškėja vis dar buvo namo pamatų savininkė. Tačiau jo naudojimas ar renovavimas buvo neapibrėžtas, atsižvelgiant į tai, kad ji neturėjo teisės naudoti patį žemės sklypą, ant kurio stovėjo namas.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

14. Daugiau dėl bylai reikšmingos nacionalinės teisės ir praktikos žiūrėti *Pyrantienė v. Lithuania*, no. 45092/07, §§ 16–22, 2013-11-12 ir *Albergas and Arlauskas v. Lithuania*, no. 17978/05, §§ 21–33, 2014-05-27.

15. Pagal bylai reikšmingo 1999 m. kovo 9 d. Vyriausybės nutarimo Nr. 260 nuostatas, Lietuvos piliečiai turėjo teisę iš valstybės pirkti naudojamus namų valdos žemės sklypus (2.1 ir 6 punktai).

16. Pagal bylai reikšmingą Teritorijų planavimo įstatymą, sprendimai dėl žemės sklypų, priimti po detaliojo plano patvirtinimo dienos ir prieštaraujantys detaliam planui, yra negaliojantys (20 straipsnio 11 dalis).

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 1 PROTOKOLO 1 STRAIPSNIO PAŽEIDIMAS

17. Pareiškėja skundėsi, kad valdžios institucijos atėmė iš jos nuosavybę. Tai darydamos jos pažeidė pareiškėjos teisėtus lūkesčius toliau netrukdomai naudotis nuosavybės teisėmis. Ji rėmėsi 1 Protokolo 1 straipsniu, kuris numato:

„Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe. Iš niekieno negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams ir tikrai įstatymo numatytais sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais,

Tačiau ankstesnės nuostatos jokia būdu neriboja valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokius, jos manymu, jai reikalingi, kad galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba, kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą.“

A. Priimtinas

18. Vyriausybė teigė, kad pareiškėja nepanaudojo visų prieinamų vidaus teisinės gynybos priemonių, nes nesikreipė į teismą su atskiru civiliniu ieškiniu pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį dėl žalos atlyginimo iš valstybės dėl tariamo jos nuosavybės teisės pažeidimo.

19. Pareiškėja nurodė, kad Vyriausybės nurodyta teisinės gynybos priemonė nebuvo veiksminga peticijos pateikimo Teismui metu, o kitų teisinės gynybos priemonių nebuvo likę.

20. Teismas remiasi savo išvadomis, padarytomis sprendimuose *Pyrantienė* (cituota pirmiau, § 27) bei *Albergas and Arlauskas* (cituota pirmiau, § 44), kad nebuvo įrodyta, jog peticijos pateikimo Teismui metu ieškinys pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį būtų buvęs veiksminga ir perspektyvia teisinės gynybos priemone.

21. Dėl to Teismas atmeta Vyriausybės prieštaravimą, kad pareiškėja nepanaudojo visų vidaus teisinės gynybos priemonių.

22. Teismas atkreipia dėmesį, kad šis skundas nėra aiškiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio § 3 (a) dalį. Taip pat Teismas pažymi, kad jis nėra nepriimtinas kokiais nors kitais pagrindais. Todėl jis turi būti skelbiamas priimtinu.

B. Esmė

1. Šalių argumentai

23. Pareiškėja teigė, kad ji teisėtai Vilniaus apskrities viršininko įsakymo pagrindu įgijo nuosavybę. Ji nebuvo atsakinga už klaidingus

kompetentingų valdžios institucijų ir jų pareigūnų sprendimus. Be to, žemės sklypo pardavimo pripažinimas negaliojančiu nebuvo būtinas visuomenės interesams.

24. Vyriausybė ginčijo šį argumentą ir nurodė, kad pardavimo panaikinimas ir pirkimo kainos grąžinimas pareiškėjai turėtų būti laikoma *status quo* atkūrimu. Ji negalėjo tikėtis pasistatyti namą ant šio žemės sklypo, nes šis žemės sklypas neturėjo namų valdos statuso ir nebuvo pareiškėjos naudojamas šiuo tikslu.

25. Pareiškėja nesutiko ir nurodė, kad keli vidaus teismai iki 2005 m. birželio mėn., kai Vilniaus apygardos teismas pakeitė žemesnės instancijos teismo sprendimą, konstatavo, jog žemės sklypas buvo „namų valdos“ paskirties ir teisėtai įgytas pareiškėjos. Ji mokėjo žemės mokesčius, planavo pastatyti naują namą ant senojo pamatų. Žemės sklypo įgijimas buvo ilgalaikė investicija, o jos ekonominė vertė keitėsi bėgant laikui. Taigi paprastas pirkimo kainos grąžinimas negali sumažinti jai tenkančio neigiamo poveikio.

26. Vyriausybė toliau nurodė, kad pareiškėja tik pradėjo mokėti žemės mokesčius, iškėlus civilinę bylą. Be to, Vyriausybė pažymėjo, kad pareiškėja įgijo žemės sklypą palankia kaina, nedalyvaudama aukcione. Vyriausybė pripažino, kad nuosavybės atėmimas įvyko, tačiau buvo pagrįstas, siekiant apsaugoti visuomenės interesus.

2. Teismo vertinimas

a) Bendrieji principai

27. Aktualūs bendrieji principai nurodyti sprendime *Pyrantienė* (cituota pirmiau, §§ 37–40).

28. Šioje byloje nėra ginčo, kad įvyko „turto paėmimas“ 1 Protokolo 1 straipsnio požiūriu. Taigi Teismas turi įvertinti, ar ginčijamas paėmimas buvo pateisinamas pagal šią nuostatą.

b) Minėtų principų taikymas aptariamoje byloje

i) Apribojimo teisėtumas

29. Teismų sprendimai, kuriais remiantis pirkimo–pardavimo sutartis buvo pripažinta negaliojančia, buvo priimti vadovaujantis įstatymu, kaip tai numatyta Teritorijų planavimo įstatyme, Civilinio kodekso 1.80 straipsniu, 1999 m. kovo 9 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 260, taip pat atitiko Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Konstitucinio Teismo praktiką. Todėl Teismas daro išvadą, kad atėmimas buvo įstatymo numatyta tvarka, kaip to reikalauja 1 Protokolo 1 straipsnis.

ii) Teisėtas tikslas

30. Kaip ir bylose *Pyrantienė* bei *Albergas and Arlauskas* priemonės, dėl kurių skundžiamasi, buvo skirtos valdžios institucijų klaidoms ištaisyti ir apginti buvusių savininkų interesus, atkuriant jų nuosavybės teises į žemės sklypą natūra. Taigi Teismas daro išvadą, kad apribojimu siekta teisėto tikslo (žr. *Pyrantienė*, cituota pirmiau, §§ 44–48, ir *Bečvár and Bečvářová v. the Czech Republic*, no. 58358/00, § 67, 2004-12-14).

iii) Proporcingumas

31. Teismas pakartoja, kad naudojimosi nuosavybe apribojimas turi būti ne tik teisėtas ir juo siekiama teisėto tikslo, bet ir atitikti proporcingumo reikalavimą. Privaloma užtikrinti teisingą pusiausvyrą tarp visuomenės bendrojo intereso poreikių ir asmens pagrindinių teisių apsaugos reikalavimų, o tokios teisingos pusiausvyros užtikrinimas yra būdingas visai Konvencijai. Reikiama pusiausvyra nebus užtikrinta, jei susijusiam asmeniui tektų pernelyg didelė asmeninė našta (žr. *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, 1982-09-23, §§ 69–74, Series A no. 52, ir *Brumărescu v. Romania* [GC], no. 28342/95, § 78, ECHR 1999-VII).

32. Teismas pirmiausiai pažymi, kad pareiškėja neginčijo, jog ji negavo pakankamos kompensacijos už nuosavybę, kuri buvo iš jos paimta. Nagrinėjama peticija susijusi su jos teisėtų lūkesčių, kad ji galės tęsti naudojimąsi nuosavybės teise į žemę, pažeidimu ir našta, kylančia jai dėl valdžios institucijų padarytų klaidų.

33. Nagrinėdamas apribojimo atitiktį Konvencijai, Teismas pabrėžia ypatingą gero administravimo principo svarbą. Jis reikalauja, kad tais atvejais, kai kyla pavojus visuomenės interesams, ypač tada, kai tai gali paveikti pagrindines žmogaus teises, taip pat ir nuosavybės teises, valdžios institucijos privalo veikti greitai, tinkamai ir nuosekliai (žr. *Beyeler v. Italy* [GC], no. 33202/96, § 120, ECHR 2000-I; *Öneryıldız v. Turkey* [GC], no. 48939/99, § 128, ECHR 2004-XII; ir *Moskal v. Poland*, no. 10373/05, § 51, 2009-09-15). Ypatingai valdžios institucijoms būtina užtikrinti vidaus procedūras, kurios stiprina jų veiksmų skaidrumą ir aiškumą, mažina klaidų tikimybę (žr., pavyzdžiui, *Lelas v. Croatia*, no. 55555/08, § 74, 2010-05-20, ir *Toșcuță and Others v. Romania*, no. 36900/03, § 37, 2008-11-25) bei stiprina nuosavybės interesus veikiančių civilinių sandorių teisinį tikrumą (žr. *Rysovskyy v. Ukraine*, no. 29979/04, § 70, 2011-10-20).

34. Reikia pakartoti, kad bet kokia valstybės institucijų klaidos rizika turi būti prisiimta pačios valstybės, o klaidos negali būti sprendžiamos susijusių individų sąskaita (žr., be kitų, *mutatis mutandis*, *Rysovskyy*, cituota pirmiau, § 71; *Gashi v. Croatia*, no. 32457/05, § 40, 2007-12-13; ir *Trgo v. Croatia*, no. 35298/04, § 67, 2009-06-11).

35. Pareiškėjos teisės į nuosavybę buvo panaikintos po to, kai paaiškėjo, jog prieš šešerius metus, t. y. 2000 m., valdžios institucijos neturėjo teisės parduoti valstybei priklausančio žemės sklypo, nes jis neatitiko naudojamos namų valdos reikalavimo. Pardavimo procedūros buvo vykdomos oficialių valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų, pardavimo sutartis pasirašyta pareiškėjos ir Vilniaus apskrities viršininko standartinėmis pirkimo–pardavimo sutarties sąlygomis. Teismas mano, kad pareiškėja turėjo labai ribotas galimybes, jei tokias apskritai turėjo, kaip nors paveikti sutarties sąlygas arba pirkimo kainą, nes tai buvo išskirtinai valstybės kompetencija (žr., *mutatis mutandis*, *Gladyшева v. Russia*, no. 7097/10, § 79, 2011-12-06).

36. 2000 m. liepos 18 d. pirkimo–pardavimo sutartis ir susiję valdžios institucijų aktai buvo teisiškai įpareigojantys, todėl pareiškėja turėjo teisę tikėtis, kad teisės aktai, kurių pagrindu ji įgijo nuosavybę, nebus retroaktyviai paskelbti negaliojančiais jos nenaudai (žr. *Kopecký v. Slovakia* [GC], no. 44912/98, § 47, ECHR 2004-IX, ir *Pine Valley Developments Ltd and Others v. Ireland*, 1991-11-29 d., § 51, Series A, no. 222). Net darant prielaidą, kad Vyriausybė įrodė, jog pareiškėja sumokėjo už ginčijamą žemės sklypą lengvatinę kainą, Teismui ši aplinkybė neturi įtakos pareiškėjos nuosavybės teisių kontekste (žr., *mutatis mutandis*, *Vistiņš and Perepjolkins v. Latvia* [GC], no. 71243/01, § 121, 2012-10-25).

37. Atsižvelgęs į pirmiau išdėstytas aplinkybes, Teismas įsitikinęs, kad pareiškėja buvo sąžininga nuosavybės įgijėja. Nagrinėjamoje byloje, nustatydamą žemės sklypo paskirtį kaip „namų valdos“, valstybė sukūrė pareiškėjai teisėją lūkestį, kad ji, būdama *bona fide* savininkė, galės naudoti nuosavybę šiuo tikslu (žr. *Pyrantienė*, cituota pirmiau, § 59, ir plg. *Hamer v. Belgium*, no. 21861/03, § 76, ECHR 2007-V).

38. Teismas toliau pastebi, kad po to, kai buvo pastebėta valdžios institucijų klaida, praėjo beveik ketveri metai prieš galutinai paimant iš pareiškėjos nuosavybę 2006 m. Iš viso valdžios institucijoms ištaisyti savo pačių padarytas klaidas ir grįžti prie *status quo* situacijos užtruko beveik šešerius metus.

39. Atrodo, kad situacija dar labiau pablogėjo dėl besitęsiančio pareiškėjos negalėjimo įgyvendinti kokias nors teises naudotis žemės sklypu, ant kurio stovi namo pamatai (žr. 13 punktą pirmiau).

40. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teismas pritaria pareiškėjos argumentui ir vertina, kad situacija neabejotinai sukėlė jai tam tikrus nepatogumus. Pareiškėja ne tik negalėjo netrukdomai naudotis savo nuosavybės teisėmis, ji buvo priversta kęsti netikrumą dėl to, kada valdžios institucijos imsis priemonių nutraukti apribojimą (žr. *Broniowski v. Poland* [GC], no. 31443/96, § 151, ECHR 2004-V; ir *Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão and Others v. Portugal*, nos. 29813/96 and 30229/96, § 54, ECHR 2000-I). Tuo labiau kad žemės sklypo įgijimas buvo pareiškėjos ilgalaikė investicija ir ji planavo statyti naują namą ant senojo

pamatų. Atmesdamas Vyriausybės argumentą, kad pareiškėja negalėjo pagrįstai tikėtis tęsti namo renovaciją, Teismas pabrėžia, jog taip nebuvo iki to momento, kai byla buvo perduota peržiūrėti iš naujo ir buvo priimtas 2005 m. birželio 17 d. sprendimas, kuriuo 2000 m. liepos 18 d. pardavimo neteisėtumas buvo vidaus teismų konstatuotas pirmą kartą.

41. Atsižvelgiant į tai Teismas vertina, kad nuosavybės kainos grąžinimas pareiškėjai tik iš dalies atitaisė jos teisių pažeidimą.

42. Pirmiau išdėstytų argumentų Teismui pakanka nuspręsti, kad sąlygos, kuriomis pareiškėja neteko savo nuosavybės teisių į žemės sklypą, užkrovė jai pernelyg didelę asmeninę naštą, o valdžios institucijos nesugebėjo, viena vertus, užtikrinti teisingos pusiausvyros tarp visuomenės intereso ir, kita vertus, pareiškėjos teisės netrukdomai naudotis savo nuosavybe.

43. Atitinkamai buvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis.

II. KITI TARIAMI PAŽEIDIMAI

44. Pareiškėja skundėsi pagal 14 ir 17 straipsnius, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nagrinėjo jos kasacinį skundą rašytinio proceso tvarka. Taip ji buvo diskriminuojama ir atimta jos galimybė dalyvauti viešame teismo posėdyje.

45. Teismas mano, kad šį klausimą tinkama būtų nagrinėti pagal Konvencijos 6 straipsnį.

46. Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad jei nagrinėjant bylą pirmąja instancija buvo viešas teismo posėdis, antra ir trečia instancija nagrinėjant bylą viešo posėdžio nebuvimas gali būti pateisintas konkretaus proceso ypatumais. Taigi procesai, kuriuose nagrinėjami teisės, bet ne fakto klausimai, gali atitikti Konvencijos 6 straipsnį, net jei apeliantui nebuvo suteikta galimybė būti išgirstam asmeniškai apeliaciniame ar kasaciniame teisme (žr., pavyzdžiui, *Sutter v. Switzerland*, 1984-02-22, § 30, Series A no. 74, p. 13, ir *Bulut v. Austria*, 1996-02-22, § 41, Reports of Judgments and Decisions 1996-II, p. 358). Šioje byloje nagrinėjamu atveju pareiškėja dalyvavo procese pirmosios ir apeliacinės instancijų teismuose, o procesas Lietuvos Aukščiausiajame Teisme yra tik dėl teisės klausimų (žr. *Dachnevič v. Lithuania*, no. 41338/06, § 32, 2012-11-20). Atsižvelgdamas į tai, kas nurodyta, Teismas nurodo, kad šis reikalavimas turi būti atmestas kaip aiškiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punktą ir 4 dalį.

47. Pareiškėja toliau skundėsi pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį dėl teismo proceso teisingumo, teigdama, kad nacionaliniai teismai klaidingai įvertino pateiktus įrodymus ir netinkamai taikė teisę.

48. Teismas pakartoja, kad pagal bendrą taisyklę jis nėra apeliacinės instancijos teismas dėl nacionalinių teismų sprendimų, tai yra šių teismų funkcija aiškinti nacionalinę teisę ir įvertinti pateiktus įrodymus (žr. *Kern*

v. *Austria*, no. 4206/02, § 61, 2005-02-04 ir *Wittek v. Germany*, no. 37290/97, § 49, ECHR 2000-XI). Remdamasis turimais duomenimis Teismas pažymi, kad pateiktas reikalavimas yra „ketvirtosios instancijos“ pobūdžio. Todėl šis reikalavimas turi būti pripažintas aiškiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punktą ir 4 dalį.

IV. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

49. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

50. Pareiškėja reikalavo neturtinės žalos atlyginimo, atsižvelgiant į jos nuosavybės teisių pažeidimą. Ji nenurodė sumos ir paliko šį klausimą spręsti Teismui.

51. Nesant nuorodų į pareiškėjos reikalaujamą aiškią neturtinės žalos sumą, Vyriausybė nekommentavo dėl nurodytos žalos ir pažymėjo, kad reikalavimas turi būti atmestas.

52. Pareiškėja nepateikė reikalavimo dėl turtinės žalos atlyginimo. Todėl Teismas nepriteisia atlyginimo šiuo klausimu.

53. Teismas vertina, kad pareiškėja patyrė nusivylimą ir netikrumą, nulemtą jos nuosavybės teisių panaikinimo, kilusio dėl valdžios institucijų klaidos. Atlikęs vertinimą teisingumo pagrindais ir atsižvelgęs į atlygintą neturtinės žalos dydį nacionaliniuose teismuose, Teismas priteisia pareiškėjai 3000 eurų neturtinei žalai atlyginti.

B. Sąnaudos ir teisinės išlaidos

54. Pareiškėja taip pat reikalavo padengti patirtas sąnaudas ir teisines išlaidas, tačiau nenurodė sumų, palikdama šį klausimą spręsti Teismui.

55. Vyriausybė nepateikė komentarų šiuo klausimu ir nurodė, kad reikalavimas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

56. Atsižvelgiant į Teismo praktiką, sąnaudos ir teisinės išlaidos priteisiamos tik tuo atveju, jei nustatoma, jog jos buvo realiai patirtos, būtinos ir protingo dydžio. Nesant nurodytų jokių pareiškėjos apmokėtų ir dokumentais pagrįstų sumų, Teismas atmeta reikalavimą dėl sąnaudų ir teisinių išlaidų.

C. Palūkanos

57. Teismas mano, kad palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* reikalavimą dėl Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio priimtina, o likusią peticijos dalį nepriimtina;
2. *Nusprendžia*, balsuodami šeši prieš vieną, kad buvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis;
3. *Nusprendžia*, balsuodami šeši prieš vieną,
 - a) kad Valstybė atsakovė turi per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, sumokėti pareiškėjai 3 000 eurų (tris tūkstančius eurų), šią sumą konvertuojant į Lietuvos litus pagal mokėjimo dieną taikomą kursą ir bet kokius mokesčius, kurie gali būti taikomi šiai sumai, neturtinei žalai atlyginti;
 - b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pabaigos iki sprendimo įvykdymo dienos per įpareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus;
4. *Atmeta* likusius pareiškėjo reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2014 m. spalio 21 d., vadovaujantis Teismo Reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Stanley Naismith
Kancleris

Guido Raimondi
Pirmininkas

Atsižvelgiant į Konvencijos 45 straipsnio 2 dalį ir Teismo Reglamento 74 taisyklės 2 dalį, atskiroji teisėjo Kjølbro nuomonė yra pridedama prie šio sprendimo.

PRIEŠTARAUJANTI TEISĖJO KJØLBRO NUOMONĖ

1. Sutinku su savo kolegomis, kad įvyko nuosavybės atėmimas (žr. 28 sprendimo punktą), apribojimas buvo pagal įstatymą (žr. 29 punktą), tai buvo padaryta, siekiant ištaisyti valdžios institucijų padarytą klaidą ir taip siekta teisėto tikslo (žr. 30 punktą). Tačiau aš pagarbiai nesutinku su savo kolegomis, kad apribojimas neatitiko proporcingumo reikalavimo (žr. 35–43 punktus). Dėl šios priežasties balsavau prieš 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimo konstatavimą.

2. Kaip pripažinta daugumos, 1 Protokolo 1 straipsnis nedraudžia valdžios institucijoms taisyti jų padarytų klaidų, net jei klaidos taisymu bus įsikišta į asmens nuosavybės teises.

3. Taigi aplinkybė, jog pareiškėja veikė gera valia, kai įgijo žemės sklypą iš valdžios institucijų, taip tai, kad ji turėjo teisėtą lūkestį, jog ji galės išlaikyti ir naudotis ginčo nuosavybe savaime nedraudžia taisyti klaidos.

4. Pareiškėja įgijo žemės sklypą 2000 m. ir pagal nacionalinę teisę žemės sklypo, kaip naudojamos namų valdos, paskirtis buvo pardavimo sąlyga. 2002 m., t. y. po pusantrų metų po įgijimo, valdžios institucijos nustatė, kad buvo padaryta klaida, nurodydamos, jog nuosavybės suteikimas buvo neteisėtas, nes žemės sklypas negalėjo būti naudojamas kaip namų valdos paskirties. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėja ginčijo valdžios įvertinimą, turėjo įvykti teismo procesai, siekiant panaikinti nuosavybės perleidimą. Teismo procesai trijose instancijose baigėsi 2006 m., t. y. po kiek daugiau nei po trejų metų. Perleidimas buvo panaikintas, žemės sklypas gražintas valstybei, o pareiškėjai gražinta suma, kurią ji sumokėjo už žemės sklypą.

5. Aplinkybė, kad buvo padaryta klaida, ji nustatyta ir ištaisyta valdžios institucijų negali, kaip nurodyta pirmiau, savaime reikšti 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimo.

6. Taip pat ir teismo procesai, trukę apie trejus metus, negali pateisinti 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimo konstatavimo.

7. Atitinkamai aplinkybė, kad pareiškėja negavo turtinės ar neturtinės žalos atlyginimo negali pateisinti pažeidimo konstatavimo. Juk pareiškėja niekada neprašė atlyginti jai žalą nei procesuose dėl panaikinimo, nei atskiruose civiliniuose procesuose. Pareiškėja norėjo, pirmiausiai ir svarbiausiai, išsaugoti žemės sklypą, kuris jai neteisėtai buvo parduotas. Taigi žalos atlyginimo nebuvimas negali šiomis specifinėmis bylos aplinkybėmis pateisinti 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimo konstatavimo.

8. Be to, peticija, mano nuomone, atskirtina nuo *Pyrantienė v. Lithuania*, no. 45092/07, 2013-11-12; *Albergas and Arlauskas v. Lithuania*, no. 17978/05, 2014-05-27; ir *Paplauskiene v. Lithuania*, no. 31102/06, 2014-10-14 (negalutinė), kuriose Teismas konstatavo 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimą. Šios bylos nuo nagrinėjamos bylos skiriasi per ilga

procesų trukme ir nepakankama kompensacija dėl valdžios institucijų klaidų, sumokėjimo ar jos nesumokėjimo aspektais.

9. Taigi, mano nuomone, daugumos pateikti argumentai nėra įtikinantys, o sprendimas praktikoje lems didelius sunkumus valdžios institucijoms siekiant ištaisyti klaidas, kartu nepažeidžiant 1 Protokolo 1 straipsnio, net jei jos reaguotų greitai ir be nereikalingo delsimo.